

КУПЛЕТ 1

Дух Марлі

Усе почалося з того, що Марлі не стало. Нікому й на думку не спало б засумніватися в цьому. Його поховання засвідчили й задокументували священник, писар, гробар і розпорядник жалобної церемонії. Сам Скрудж власноруч скріпив свідоцтво про смерть підписом, який навіть на Біржі міг беззаперечно ствердити що завгодно.

Отже, старий Марлі був мертвий, мов цвях у дверях.

Даруйте, не збираюся запевняти вас, ніби цвяхи, забиті в двері, — взірець усього неживого. Як на мене, то немає в світі іншої настільки безнадійно мертвої залізяки, ніж та, якою забивають домовину. Але ж наші мудрі пращури полюбляли все порівнювати, тому хай язик мені всохне, якщо посмію порушити традиції, наближаючи тим самим кінець світу. Але дозвольте все-таки повторити: без жодного сумніву, Марлі тепер мало чим відрізнявся від того нещасного цвяха.

Чи знав Скрудж про смерть Марлі? Кому ж і знати, як не йому? Багато років поспіль вони були партнерами, уже й не пам'ятаю, з якого часу. Скрудж виявився єдиним виконавцем за-

повіту небіжчика, розпорядником його справ, єдиним правонаступником, спадкоємцем, приятелем, та й взагалі єдиним, хто його проводив на цвинтар. Але й Скрудж не втратив можливості по завершенні панахиди укласти вельми вигідну угоду. Він був перш за все діловою людиною — за будь-яких обставин. Але згадка про похорон Марлі знову повертає нас до початку цієї розповіді.

Отже, всі знали про смерть старого. Це слід згадати, інакше вся історія втрачає сенс. Якби нам не було відомо, що батько Гамлета помер ще до початку вистави, чи здивували б когось його нічні прогулянки власним замком під тихе шепотіння східного вітру? Чим він у такому разі відрізнявся б від звичайного джентльмена середніх літ, якому здумалось погуляти в тумані безлюдною місциною, скажімо, цвинтарем святого Павла? Збентежити ця з'ява могла б тоді хіба що сина, якому й до того клепки в голові бракувало.

Скрудж не змінював назви компанії і не витирав імені старого Марлі з вивіски. Тож над дверима й надалі красувався добре всім знайомий напис «Скрудж і Марлі». Якщо відвідувач звертався до контори вперше, то міг сказати просто «Скрудж», або просто «Марлі» — старий відгукувався в кожному разі. Такі дрібниці його не обходили.

Неймовірна скнарість Скруджа ввійшла в легенди. Люди кажуть, для таких як він душа

й шилінга не варта. Він ледь не кров висмоктував зі своїх працівників, нещадно визискуючи їх та залякуючи, а сам трусився над кожною копійчиною. Хоч і світ завалився, аби гроші цілі. Здавалося, й серце у грудях його скам'яніло та захоллоло навіки. Він жив собі відлюдьком, ховаючись від світу, неначе равлик. А якщо виходив назовні, то розповсюджував навколо себе холод, від якого, здавалося, й сам скорчився та посинів. Та внутрішня холоднеча заморозила навіть його обличчя: ніс нагадував крижану бурульку, шия зморщилась, очі почервоніли, а губи зробилися крицево-сизими; хода стала неприродною, мовби руки й ноги залякли на морозі, а рипучий голос лунав як надтріснутий дзвін. Інй ліг на скроні, на брови й гостре підборіддя. Старий неначе скрижанів. І на Різдво, для всіх людей зігріте родинним теплом, і літньої пори у його світі панувала люта зима.

Авжеж, ані палюча спека, ані тріскучий мороз не діймали Скруджа. Ні сонце не могло його зігріти, ні зимові холоди не здатні були заморозити на смерть. І не було вітру, більш жорсткого, ніж цей чоловік; завірюха не пронизувала до кісток так нещадно, як погляд Скруджа; холодна злива не могла виявитися настільки безжальною. Будь-яка негода здалася би м'якшою за старого Скруджа. Гроза, хуртовина, град і ожеледь мали єдину перевагу. Вони щедро поливали землю дощем чи вкривали снігом і кригою. А Скрудж не знав, що таке щедрість.

Ніхто й ніколи не звертався до нього на вулиці зі словами: «Як ся маєте, любий друже, як справи? Коли чекати вас у гості?». Жебрак не простягав до нього руки, діти боялися запитати, котра година, навіть приїжджий не смів попросити, щоб показав дорогу. Собаки, які слугували сліпим за проводирів, то й ті ледь зачують, бува, його ще за милю, мерщій тягнули своїх господарів у перший-ліпший завулок, аби лишень не трапитися Скруджеві на шляху. І кожен пес мовби казав собі, помахуючи хвостом: «Краще вже мати сліпі очі, аніж отакі чортячі».

Але скнару й це нітрохи не обходило. Навпаки, навіть подобалося розполохувати всіх навколо. Помітно було, що він насолоджується своїм відлюдькуватим життям і єдина втіха для нього — самотність.

У найчарівніший вечір перед Різдом Скрудж, як завжди, працював у своїй конторі. Надворі було холодно, все застелив похмурий туман. Старий чув, як люди мерщій пробігали повз його вікно, як притупували ногами й ляскали себе по боках, аби хоч трохи зігрітися. Дзигар на міській ратуші пробив лише третю пополудні, а вже почало смеркати. З самого ранку в кімнатах стояв півморок, тож у вікнах сусідніх контор цілий день мерехтіли свічки. Вони розпливалися рудими плямами по щільній завісі туману, до якої, здавалося, можна доторкнутися рукою. Туман просотувався в усі